

ชุมชนเข้มแข็ง สังคมน่าอยู่ เศรษฐกิจยั่งยืน ด้วยงานวิจัย

Strong Communities, Civil Societies and Sustainable Economics Based on Research

ทศพร ศิริสัมพันธ์^{1/}

Thosaporn Sirisumphand^{1/}

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับงานวิจัย

“การวิจัย” เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและขีดความสามารถเชิงการแข่งขันของประเทศ ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า กลุ่มสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีระดับกลางถึงสูง จะสร้างผลกระทบต่อ GDP ในระดับสูง ดังนั้น การเพิ่มผลิตภาพ (productivity) โดยการพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพภายในกลุ่มสินค้านี้จึงมีความสำคัญยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศไทยในระยะยาว” (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ, 2554) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ระบุว่า การสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน (competitive advantage) ของประเทศต้องอาศัยองค์ความรู้ชั้นสูง โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบการผลิต ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม

^{1/}เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กรุงเทพฯ 10400

^{1/}Secretary-General, Office of the Higher Education Commission (OHEC), Bangkok 10400, Thailand

จากการจัดอันดับของสถาบันนานาชาติต่าง ๆ ทั้งสถาบันเพื่อการพัฒนาการจัดการ (Institute for Management Development :IMD) และสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) พบว่าประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือสิงคโปร์ จึงทำให้ผลิตภาพการผลิตทั้งภาพรวมและภาคการผลิตและบริการต่ำมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องเร่งแก้ไขและดำเนินการ เพราะนอกจากจะทำให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการลงทุนแล้ว ยังรองรับการยกระดับการพัฒนาประเทศสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ และสร้างสรรค์อีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าการวิจัยเพื่อให้ได้ องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่เป็น “การพัฒนา” อย่างหนึ่งที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจให้เดินไปข้างหน้า แต่ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านนี้ไม่มากเท่าที่ควร หากดูจากรายงานของธนาคารโลก (World Bank) เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายด้านงานวิจัยและพัฒนาเมื่อเทียบกับสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) พบว่าในปี 2013 ประเทศไทยมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านงานวิจัยอยู่ที่ ร้อยละ 0.21 ของ GDP ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น มีสัดส่วนอยู่ที่ ร้อยละ 2.90 และ 3.36 ของ GDP (The World Bank, 2013) ฉะนั้น ในขณะที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ทันสมัยมีการเปลี่ยนแปลงมากมายและรวดเร็วทุกวัน รวมทั้งประเทศต่าง ๆ ในโลก มีการเปิดตลาดการค้าเสรี ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งเพิ่มขีดความสามารถในเชิงแข่งขันของประเทศด้วยการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเล็งเห็นถึงความต้องการและความจำเป็นดังกล่าวจึงส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษานำเอาองค์ความรู้และผลการวิจัยต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษามาช่วยภาคการผลิตเพื่อช่วยประเทศชาติอีกทางหนึ่งด้วย

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และเกิดความยั่งยืนนั้น ควรเริ่มจากการพัฒนาตั้งแต่ระดับฐานราก โดยการเสริมสร้างความ

เข้มแข็งให้กับองค์กร/ชุมชนในท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาในฐานะหน่วยงานที่เป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ รวมถึงทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถ ต้องสร้างสรรค์ ถ่ายทอดและนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาไปเผยแพร่และถ่ายทอดสู่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้สามารถยกระดับขีดความสามารถการผลิตและการจัดการของเศรษฐกิจชุมชน สร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวและสังคมท้องถิ่น ด้วยการเพิ่มโอกาสในการสร้างอาชีพและรายได้ สามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยพร้อมขยายผลไปสู่ระดับประเทศอย่างยั่งยืน

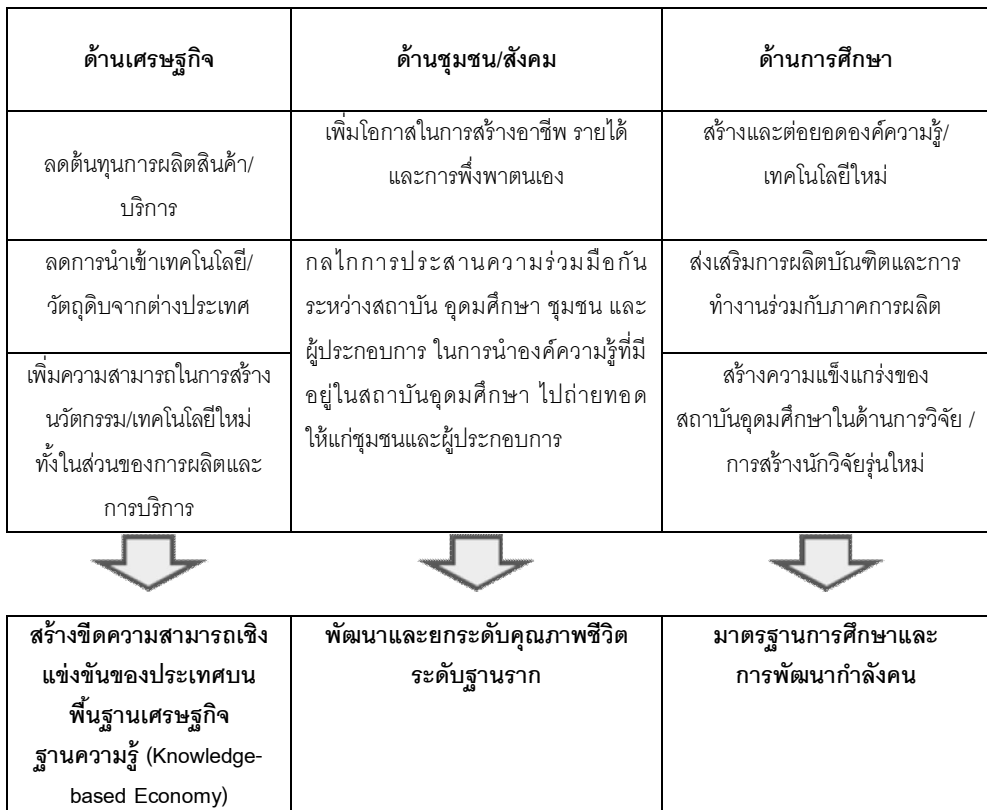
องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรและชุมชน คือ การนำเอาองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ที่มีอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการวิจัยเป็นสำคัญนั้น ไปดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดผลผลิตและผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ดังนี้

1. การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการประยุกต์กระบวนการและระบบวิธีการผลิต เพื่อสร้างกระบวนการผลิตให้สามารถทำได้ง่าย ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้นและให้ได้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำลง
 2. การสร้างผลผลิตเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน อันจะส่งผลต่อระดับคุณภาพการดำเนินชีวิตของคนในสังคม
 3. การพัฒนาตลาดที่ต้องอาศัยกลไกทางเทคโนโลยีและทักษะการผลิตที่เหมาะสม โดยการถ่ายโอนเทคโนโลยีด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
 4. การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ทั้งทางด้านการวิจัย พัฒนา เทคโนโลยี และนวัตกรรม ตลอดจนการถ่ายโอนองค์ความรู้สู่ชุมชน ตามความต้องการของชุมชน
- ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการการผสมผสานเศรษฐกิจกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ เพื่อผลักดัน

ให้เกิดเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) โดยการนำเอาเทคโนโลยี นวัตกรรมและองค์ความรู้ที่เหมาะสมมาพัฒนาให้เกิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ มีการต่อยอดและถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้จากสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดกับชุมชน/ท้องถิ่น ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการนำเอาความรู้และงานวิจัยที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน/ท้องถิ่นและสถาบันอุดมศึกษาในการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน โดยนำเอาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในระดับฐานราก และเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน สถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นหลักในการ

สร้างเครือข่าย ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการนำเอาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมจากงานวิจัยที่มีอยู่ไปสู่การใช้งานจริง อย่างไรก็ตาม ระบบเศรษฐกิจในทุกภาคส่วนของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสูงในภาคการผลิต ภาคการเกษตรที่เป็นแหล่งผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้หลักของคนส่วนใหญ่ในประเทศ หรือภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศ ล้วนแล้วแต่ต้องการปัจจัยสนับสนุนด้านกำลังคนที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น ในการวางแผนผลิตและพัฒนา กำลังคนจะต้องอยู่บนพื้นฐานข้อมูลที่สอดคล้องกับปริมาณและความต้องการของประเทศเพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมด้วยงานวิจัย

บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565) กำหนดแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยอาศัยการสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ จากกระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ รวมไปถึงการสร้างระบบความเชื่อมโยงระหว่างอุดมศึกษาและภาคการผลิต เพื่อให้อุดมศึกษาทำภารกิจจากมุมอุปสงค์ (demand side) มีการทำงานร่วมกันในลักษณะพหุภาคี ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายอุดมศึกษา ภาคอุตสาหกรรมในและต่างประเทศ ภาคสังคมและชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555 - 2559) คือ “ประเทศไทยมีและใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” และได้มีการกำหนดพันธกิจการวิจัยของชาติ คือ “การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้นและสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสมและแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”

จากกรอบแผนดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้วางแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. ด้านนโยบายการวิจัย สกอ. กำหนดนโยบายไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการสนับสนุนการวิจัยพร้อมสร้างกลไกรองรับเพื่อการขับเคลื่อนการส่งเสริมและการดำเนินการวิจัย โดยเน้นถึงความสำคัญของเครือข่ายอุดมศึกษาที่เป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการเพิ่มศักยภาพ

ของประเทศในเวทีสากล ผ่านการสร้างและพัฒนากำลังคน/นักวิจัยรุ่นใหม่ และการสร้างความรู้และนวัตกรรมผ่านระบบวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการประสานพลังระหว่างหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อร่วมกันกำหนดแผนร่วมเพิ่มการผลิตและพัฒนากำลังคน การบริหารเทคนิค และการวิจัยที่กำหนดโดยผู้ใช้ (demand led manpower development, technical services and research) รวมไปถึงการสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัย ทั้งวิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยี และวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

2. ด้านสนับสนุนการวิจัย สกอ. สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนทั้งการวิจัย การต่อยอดงานวิจัย การบริหารจัดการทรัพยากรสินทางปัญญาที่เกิดจากงานวิจัย การผลิตและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการวิจัย การวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการวิจัย การประเมินศักยภาพงานวิจัย รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายบริหารงานวิจัย

3. ด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการวิจัย สกอ. ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานการวิจัย อันประกอบด้วยการผลิตและพัฒนาอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา/นักวิจัยรุ่นใหม่ ในสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ การสร้างเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา และพัฒนาฐานข้อมูลและวารสารวิจัยการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย รวมถึงการยกระดับมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพด้านการวิจัยของประเทศสู่มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ และจัดตั้งเครือข่ายบริหารการวิจัย 9 เครือข่ายกระจายทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการวิจัยและสามารถดำเนินงานวิจัยแบบบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการวิจัย เพื่อให้อาจารย์และนักวิจัยผลิตผลงานวิจัยภายใต้บรรยากาศที่เอื้อต่อการทำวิจัย ทั้งการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการที่สัมพันธ์กับคุณภาพผลงานวิจัยและให้มีความตอบแทนที่เหมาะสม และเน้นให้การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่สัมพันธ์กับการวิจัย

สรุป

การวิจัยนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพราะองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ได้การค้นคว้าวิจัยจะช่วยให้เกิดการยกระดับขีดความสามารถในแข่งขันของประเทศ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของคนในประเทศอย่างยั่งยืน สถาบันอุดมศึกษาในฐานะแหล่งรวมขององค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ควรเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นไปสู่ภาคการผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขันในเวทีโลก สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำเป็นต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเชิงรุกมากยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งการแก้ไขปัญหาของประเทศ และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ. 2554. ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศไทยในระยะยาว. เอกสารวิชาการ. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- The World Bank. 2013. Research and development expenditure (% of GDP). (Online). Available: <http://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS/countries?display=map> (10 November 2013).
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2551. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.